

4 Opiskelijan ohjaus ja tukeminen

Paikallinen tarkennus

Kauniaisten lukion ohjaustoiminnan ja opiskelun tukipalveluiden tavoitteena on, että jokainen opiskelija tuntee olevansa tervetullut ja arvostettu koulussa sekä voivansa opiskella kykyjensä ja kiinnostustensa mukaisesti turvallisessa oppimisympäristössä. Opiskeluhoolto järjestää yhteistyössä koulun muun henkilökunnan kanssa tarvittavat palvelut, joiden avulla jokaisella opiskelijalla on yhdenvertaiset opiskeluedellytykset.

Ohjaustoiminta muodostaa lukion toiminnassa kokonaisuuden, joka tukee opiskelijaa lukio-opintojen eri vaiheissa sekä kehittää hänen valmiuksiaan tehdä koulutusta ja tulevaisuutta koskevia valintoja ja ratkaisuja.

4.1 Ohjaus

Lukiokoulutuksen oppimäärää suorittavalla opiskelijalla on oikeus saada tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ja muuta opintojen ohjausta sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta (lukiolaki 714/2018, 25 § 2 mom.). Ohjaus on lukion toiminnassa kokonaisuus, jonka tulee syventää perusopetuksessa annettua ohjausta jatkumona lukion jälkeisiin opintoihin. Ohjauksen avulla opiskelija parantaa valmiuksiaan selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa sekä oppii arvioimaan lukio-opintoja ja jatko-opiskelua koskevia valintojaan tulevaisuuden osaamistarpeiden näkökulmasta. Lukion laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mukaisesti lukio-opiskelu konkretisoituu elinikäisinä työelämävalmiuksina ja -taitoina sekä laajempänä yhteiskunnallisena osaamisena.

Ohjaustoiminta tukee opiskelijan hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, tarjoaa aineksia itsetuntemuksen ja itseohjautuvuuden lisääntymiseen sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta, toimijuutta sekä luottamusta omaan osaamiseen kehitetään ja pidetään yllä lukio-opintojen ajan. Ohjauksen avulla edistetään koulutuksen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistään syrjäytymistä. Sukupuolitietoisella ohjauksella luodaan tasavertaisia edellytyksiä eri sukupuolten sijoittumiselle jatko-opintoihin ja työelämään. Opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta huolehditaan yhteistyössä huoltajien sekä lukiokoulutuksen ja opiskelijahuoltohenkilöstön kanssa.

Ohjaus on lukiokoulutuksen henkilöstön tavoitteellisesti johdettua yhteistä työtä, johon kuuluu yhteistyö korkeakoulujen ja työelämän kanssa. Ohjausta voidaan järjestää opintojaksomuotoisena opetuksena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena, vertaisohjauksena sekä näiden yhdistelmänä. Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija, ja hänellä tulee olla mahdollisuus osallistua opintojensa aikana korkeakoulujen ja työelämän kanssa toteutettaviin opintokokonaisuuksiin. Opinto-ohjaaja vastaa oppilaitoksen opinto-ohjauksen koordinoinnista ja käytännön toteutuksesta. Ryhmäohjaaja toimii opiskelijaryhmänsä lähiohjaajana. Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelutaidoissa ja auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan. Lisäksi aineenopettaja tukee opiskelijan jatko-opintovalmiuksia ja työelämäntuntemusta oman oppiaineensa osalta korkeakoulujen ja työelämän kanssa

tehtävässä yhteistyössä. Aineenopettaja sisällyttää opetukseensa kokonaisuuksia, jotka sitovat opiskeltavan aineen jatko-opintoihin ja työelämään.

Ohjausta tulee eriyttää ottamalla huomioon jokaisen opiskelijan yksilölliset lähtökohdat, tarpeet, tavoitteet, harrastukset, kiinnostusten kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Opiskelijan yksilöllisten tarpeiden huomioonottamista voidaan tehostaa eri asiantuntijoiden yhteistyöllä. Opiskelijan tulee saada tietoa siitä, mitkä ovat eri toimijoiden tehtävät ohjauksen kokonaisuudessa sekä missä asioissa ja miten opiskelija voi saada heiltä tukea.

Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee sisältyä kuvaus siitä, miten siirtymävaiheen yhteistyötä toteutetaan perusopetuksen, ammatillisen koulutuksen, korkea-asteen koulutuksen sekä muiden koulutusta järjestävien tahojen kanssa. Korkea-asteen oppilaitosten kanssa tulee erikseen kehittää tapoja, jotka mahdollistavat opiskelijoille orientoivat opinnot korkea-asteella sekä vaihtoehtoiset väylät hakeutua jatko-opintoihin. Lisäksi tulee kuvata, miten alueellista monialaista yhteistyötä toteutetaan työelämän, paikallisten työ- ja elinkeinopalvelujen, sosiaali- ja terveystoimen, nuorisotoimen sekä muiden toimijoiden kanssa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan, miten ohjauksella varmistetaan opiskelijan mahdollisuus kehittää kansainvälisyys-, työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan.

Osaksi paikallista opetussuunnitelmaa laaditaan ohjaussuunnitelma, jossa kuvataan ohjauksen järjestäminen oppilaitoksessa. Se toimii ohjaustyön arvioinnin ja kehittämisen välineenä.

Lukion ohjaussuunnitelman tulee sisältää lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta seuraavat:

- ohjauksen keskeiset käsitteet
- ohjauksen tehtävät ja tavoitteet
- ohjauksen järjestäminen
- ohjauksen toimijat ja työnjako
- ohjaus siirtymävaiheissa: yhteistyö perusopetuksen, korkea-asteen, toisen asteen ammatillisten oppilaitosten ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa sekä jatko-ohjauksen järjestäminen
- ohjauksen sisällöt, menetelmät ja työtavat
- ohjauksen yhteistyö työelämän ja muiden oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa
- ohjaustoiminnan arviointi.

Ohjaussuunnitelmassa tarkastellaan myös esteettömyyttä siirtymävaiheissa.

Suunnitelmassa kuvataan toimintamalleja, joiden avulla turvataan yhdenvertaisuus hakeutumisvaiheessa lukioon ja sieltä jatko-opintoihin. Lisäksi suunnitelmaan sisällytetään kuvaus toimenpiteistä, joiden avulla varmistetaan esteetön opintopolku ja oppimisympäristö.

Lukiolain (714/2018) 26 §:n 1 momentin mukaan lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi. Lukiolain 26 §:n 2 momentin mukaan henkilökohtainen opintosuunnitelma laaditaan opintojen alussa

oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstön tuella ja sitä päivitetään säännöllisesti opintojen edetessä.

Henkilökohtainen opintosuunnitelma koostuu seuraavista osista:

- 1) opiskelusuunnitelma
  - aikaisempi koulutus ja muu osaaminen
  - suomen/ruotsin kielen taito ja muu kielitaito sekä kielenopiskeluvalmiudet
  - hyväksi luettavat opinnot ja/tai oppimäärät sekä muu hyväksi luettava osaaminen
  - suoritettavat opinnot; lukio-opinnoissa eteneminen, opintojaksovalinnat
  - opiskeluolosuhteet, opintojen suorittamistavat ja mahdolliset erityiset opetusjärjestelyt
  - opiskeluvalmiudet ja mahdollinen tuen tarve
    - korkeakouluissa ja mahdollisesti muissa oppilaitoksissa toteutettavat opiskelu- ja/tai tutustumisjaksot
    - työelämän tutustumisjaksot
    - arvioitu opiskeluaika
- 2) ylioppilastutkintosuunnitelma
- 3) jatko-opinto- ja urasuunnitelma.

Lukiolain (714/2018) 27 §:n 1 momentissa määrätään, että koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Lukiolain 27 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu paikallisen opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Lukiolain 27 §:n 3 momentin mukaan opiskelijan on tarvittaessa osoitettava osaamisensa koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

Ohjauksen merkitys korostuu koulutuksen nivel- ja siirtymävaiheissa. Oppilaitos antaa tietoa lukiokoulutuksesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, opinto-ohjaajille ja opettajille sekä tarjoaa heille mahdollisuuksia tutustua opetukseen lukiossa. Lukio-opintonsa aloittava opiskelija perehtyy oppilaitoksen toimintaan sekä opiskelun käytänteisiin. Ohjausprosessin aikana opiskelija suunnittelee opinto-ohjelmaansa siten, että hän tunnistaa ja huomioi jatko-opintojen ja työelämän tarjoamia mahdollisuuksia. Näitä asioita käsitellään ohjauksessa koko lukio-opintojen ajan.

Opiskelijalla on oikeus saada ohjausta muihin opintoihin hakeutumisessa, jos hänen opiskelu-oikeutensa lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamiseen on päättymässä tai hän on ilmoittanut eroamisestaan (lukiolaki 714/2018, 25 § 3 mom.). Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneella opiskelijalla, joka ei ole saanut jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa, on oikeus saada opintoihin hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin ohjausta oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Ohjauksesta vastaa koulutuksen

järjestäjä, jonka oppilaitoksessa opiskelija on suorittanut oppimäärän. (Lukiolaki 714/2018, 25 § 4 mom.)

Paikallinen tarkennus

Ohjaussuunnitelma

4.1.1 Ohjauksen tehtävät ja tavoitteet

Lukion ohjaustyön tavoitteena on varmistaa, että opiskelija saa ohjausta ja tukea siten, että hän selviytyy ja etenee opinnoissaan kykyjensä, tavoitteidensa ja suunnitelmiensa mukaisesti.

Ohjauksessa mahdollistetaan opiskelijoiden osallisuus ja toimijuus opintojensa suunnittelussa. Hyvin toimiva ohjaus sujuvoittaa ja tehostaa koko lukion toimintaa. Ohjaustoiminta jaetaan kolmeen osa-alueeseen, jotka ovat opiskelijan

- fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn tukeminen,
- oppimaan oppimisen ja opiskelutaitojen vahvistaminen sekä
- elämän- ja urasuunnittelutaidoissa ohjaaminen.

4.1.2 Ohjauksen järjestäminen

Ohjaus järjestetään lukiossa tavoitteellisesti johdettuna yhteistyönä, jolloin jokaisella toimijalla on oma vastuunsa ja roolinsa. Ohjauksen yhteistyön edellytyksenä on, että kaikilla toimijoilla on yhteisesti muodostettu ja jaettu käsitys tavoitteista ja toimintatavoista.

4.1.3 Ohjauksen toimijat ja työnjako

Opiskelijan ohjauksen
ja tuen toimijat

Opiskelija

- on ohjausprosessin aikana aktiivinen ja osallistuva toimija
- kehittää opintojen aikana oppimaan oppimisen taitojaan
- oppii hankkimaan tietoa jatkokoulutuksesta ja työelämästä

- *laatii itselleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman ja jatko-opinto- ja urasuunnitelman*
- *saa tarvittaessa ohjausta ja tukea opintoihinsa liittyvissä kysymyksissä ja tehdessään tulevaisuuttaan koskevia valintoja ja päätöksiä.*

Rehtori ja apulaisrehtori

- *huolehtii ohjaukseen ja ylioppilastutkintoon liittyvästä tiedottamisesta henkilöstölle, opiskelijoille, huoltajille, lukioon siirtyville yläkoululaisille sekä tarvittaessa muille koulun ulkopuolisille tahoille*
- *huolehtii siitä, että ohjauksen eri osa-alueita arvioidaan säännöllisesti*
- *vastaa koulun ohjauksen henkilökunnasta ja heidän työnjaostaan sekä järjestää tarvittavat resurssit ja tilat ohjauksen käyttöön*
- *vastaa ohjaukseen liittyvästä opetussuunnitelma- ja strategiatyöstä,*
- *ohjaa yhteisöllistä hyvinvointiryhmää (YHR) tai tarvittaessa valtuuttaa toisen hyvinvointiryhmän jäsenen johtamaan ryhmää*
- *tekee ohjaukseen liittyvät opiskelijoita koskevat hallinnolliset päätökset*
- *tukee muita ohjaustyötä tekeviä yhteisöllisen hyvinvointiryhmän jäseniä ja osallistuu tarvittaessa ohjaukselliseen työhön*
- *apulaisrehtori hoitaa tarvittaessa rehtorin tehtäviä ohjauksessa*
- *apulaisrehtori osallistuu ohjauksen käytännön järjestelyihin ja tiedotukseen koulussa ja tarvittaessa opiskelijan valintojen ohjaukseen.*

Opinto-ohjaaja

- *on ohjauksen asiantuntija: hänellä on päävastuu opinto-ohjauksen käytännön järjestämisestä sekä ohjauksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta*
- *toimii asiantuntijana nivelvaiheissa opiskelijoiden kanssa ennen lukiota ja lukion jälkeen*
- *auttaa opiskelijaa tunnistamaan erilaisia jatko-opintomahdollisuuksia ja ohjaa hakuprosessia*
- *kehittää opiskelijan taitoja arvioida omia vahvuuksiaan ja voimavarojaan suhteessa jatko-opintomahdollisuuksiin ja tuleviin siirtymävaiheisiin*
- *suunnittelee ja on mukana toteuttamassa eheän ohjauksen kokonaisuuden: oppitunnit (ryhmämuotoinen ohjaus), henkilökohtaiset ja pienryhmätapaamiset, erilaiset oppimis- tai itsearviointitehtävät sekä oppilaitos- ja työelämäyhteistyön*
- *ohjaa opiskelijaa henkilökohtaisen opintosuunnitelman tekemisessä ja päivittämisessä sekä seuraa opiskelijan opintosuunnitelman mukaista edistymistä*
- *huolehtii abien kurssikertymän seuraamisesta 3 vsk:n kolmannen jakson arviointien valmistuttua*
- *suunnittelee ja koordinoi ohjausta oman lukion sisällä: tekee yhteistyötä ryhmäohjaajien, aineenopettajien ja erityisopettajan kanssa*
- *toimii osana yhteisöllistä opiskeluhuoltoryhmää ohjauksen pedagogisena asiantuntijana*
- *järjestää infotilaisuuksia ja tiedottaa ohjauksellisista asioista, esimerkiksi ylioppilastutkinto, yhteishaku- ja jatko-opintotilaisuudet*
- *toimii ylioppilastutkinnon asiantuntijana ja antaa ohjausta ainevalintoihin yhdessä aineenopettajan kanssa*

- tarkistaa opiskelijoiden ilmoittautumiset sekä osallistumisoikeuden ylioppilaskirjoituksiin
- organisoii opinto- ja tutustumiskäyntejä yhteistyössä muiden lukion toimijoiden kanssa
- osallistuu lukion jatko-opinto- ja työelämätilaisuuksien järjestämiseen
- tekee yhteistyötä peruskoulujen, III asteen ja II asteen oppilaitosten, Kauniaisten kaupungin, Etsivän nuorisotyön, TE-toimiston, yritysten, elinkeinoelämän ja muiden ohjaukseen liittyvien sidosryhmien kanssa
- osallistuu vanhempainiltoihin asiantuntijan roolissa
- ohjaa lukion keskeyttämistä mieltäviä ja toiseen oppilaitokseen siirtyviä opiskelijoita
- ohjaa lukion oppimäärän suorittanutta, jolla ei ole jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa opintoihin hakeutumisessa ja urasuunnittelussa oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana (jälkiohjaus).

Ryhmänohjaaja

- toimii opiskelijaryhmänsä lähiohjaajana kannustaen ja ohjaten opiskelijoita lukio-opintojen ajan
- perehdyttää lukion toimintaan ja opiskelun käytänteisiin yhteistyössä tutoreiden, opinto-ohjaajien ja erityisopettajan kanssa
- suunnittelee ja pitää ryhmänohjaustuokiot ja huolehtii ryhmäytymisestä ryhmänohjaustuokioilla
- tiedottaa opiskelijoita opintoihin liittyvistä ajankohtaisista asioista
- tapaa opiskelijan henkilökohtaisesti vähintään kerran lukuvuodessa
- toimii yhteyshenkilönä huoltajien ja koulun välillä
- seuraa jaksoittain opiskelijoiden poissaoloja, kurssikertymää ja opintosuorituksia abivuoden 3. jakson arvioinnin valmistumiseen saakka
- reagoi tarvittaessa mahdollisimman nopeasti ottamalla yhteyttä opiskelijaan ja tarvittaessa huoltajaan esim. kurssikertymän tai poissaolojen takia. Esim. hylätyt ja keskeytyneet kurssisuoritukset on syytä käydä läpi opiskelijan kanssa henkilökohtaisesti jaksoittain. On tärkeässä roolissa ennaltaehkäisevien toimenpiteiden ja varhaisen puuttumisen toteutumisessa.
- tiedottaa valmistumisvaiheessa olevia opiskelijoita kokonaiskurssikertymän ja pakollisten kurssien puutteista
- ohjaa opiskelijaa tarvittaessa erityisopettajan, opinto-ohjaajan, koulukuraattorin, koulupsykologin, ja terveydenhoitajan sekä aineenopettajan luo
- konsultoi tarvittaessa opiskeluhuoltoryhmän jäseniä.

Erityisopettaja

- tunnistaa yhteistyössä aineenopettajien ja opinto-ohjaajien kanssa tukea tarvitsevat oppilaat ja suunnittelee tukitoimet yhdessä aineenopettajien, opinto-ohjaajien ja opiskeluhuollon kanssa
- huolehtii lukiseulojen ja -testien järjestelyistä ja laatii niiden perusteella tarvittavat lausunnot ylioppilaskokeen erityisjärjestelyjä varten ja tukee niiden harjoittelussa
- tukee ja konsultoi opiskelijoita opiskelutaitoihin liittyvissä kysymyksissä opettamalla opiskelutaitoja ja ohjaamalla opiskelijoita löytämään ja käyttämään omia vahvuuksiaan oppimisessa
- tukee ja konsultoi aineenopettajia pedagogisissa kysymyksissä
- laatii tarvittavat pedagogisen tuen suunnitelmat yhteistyössä ryhmänohjaajan kanssa

- toimii osana yhteisöllistä opiskeluhuoltoryhmää
- pitää tarvittaessa yhteyttä opiskelijoiden yhteistyötahoihin
- tukee ja ohjaa opiskelijoita siirtymävaiheissa ja huolehtii osaltaan tarvittavasta tiedonsiirrosta.
- osallistuu yhdenvertaisuuden toteutumiseen nivelvaiheissa
- on mukana esteettömän oppimispolun ja oppimisympäristön toteutumisessa.

Aineenopettaja

- ohjaa ja neuvoo opiskelijaa oppiaineeseensa liittyvissä kysymyksissä ja oppimaan oppimisen sekä opiskelutaitojen kehittämisessä
- seuraa opiskelijan edistymistä oman oppiaineensa opinnoissa, poissaoloja ja kurssimäärän kertymistä. Ottaa tarvittaessa yhteyttä opiskelijaan ja ryhmänohjaajaan
- toimii asiantuntijana ylioppilastutkinnon koekohtaisiin määräyksiin ja ohjeisiin oman oppiaineensa osalta
- tukee opiskelijan jatko-opintovalmiuksia ja työelämäntuntemusta oman oppiaineensa osalta: sisällyttää opetukseensa kokonaisuuksia, jotka sitovat opiskeltavan aineen jatko-opintoihin ja työelämään eri opintojaksoilla
- huomioi opetuksessa ja arvioinnissa erilaiset oppijat tehden yhteistyötä erityisopettajan kanssa.

Kuraattori

- tukee opiskelijoiden hyvinvointia, kasvua, opiskelumotivaatiota, itsenäistymistä ja elämään vaikuttavissa asioissa ohjaa tarvittaessa eteenpäin muihin tukipalveluihin
- on opiskelijoiden tukena sosiaalisissa tilanteissa ja tukee yhteisöllistä hyvinvointityötä opiskelijoiden kanssa
- antaa neuvoja opiskelijan taloudellisiin ja opintososiaalisiin asioihin liittyen
- on lukion yhteisöllisen hyvinvointiryhmän jäsen.

Koulupsykologi

- edistää opiskelijoiden psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä auttaa opiskelijaa mielenterveyteen, elämäntilanteeseen ja opiskeluun liittyvissä ongelmassa
- tekee tarvittaessa psykologisia tutkimuksia ja arviointeja, joiden perusteella ohjaa jatkotutkimuksiin tai -hoitoon
- osallistuu opiskelijan oppimisen tukitoimien suunnitteluun yhteistyössä erityisopettajan kanssa
- toimii lukion yhteisöllisen hyvinvointiryhmän jäsenenä.

Terveydenhoitaja

- tekee lakisääteiset kouluterveystarkastukset lukion opiskelijoille
- ohjaa tarvittaessa opiskelijan koululääkärille tai muuhun hoitokontaktiin
- antaa terveyteen liittyvä neuvontaa ja ohjausta opiskelijoille
- toimii yhteisöllisen hyvinvointiryhmän jäsenenä.

Muut toimijat

- Opetuspäällikkö toimii kaupungin koulujen ohjaustyön koordinoijana ja johtaa koulujen arviointisuunnitelmaa.

- Koulusihteeri osallistuu ohjaukseen liittyvään tiedotukseen, hallinnointiin ja asiakaspalveluun opiskelijoille ja huoltajille.
- Opiskeluhuollon toimijat tekevät monialaista yhteistyötä sosiaali- ja terveystoimen kanssa.

4.1.4 Ohjaus siirtymävaiheissa

Rehtori, opinto-ohjaaja ja erityisopettaja muun ohjauksen ja tuen henkilökunnan avustuksella ohjaavat lukioon siirtymässä olevaa yhdeksäsluokkalaista. Ohjauksessa toimitaan yhteistyössä yläkoulujen avulla. Tarvittavia tietoja siirretään soveltuvien työkalujen kuten nivelvaiheeseen suunniteltujen lomakkeiden avulla.

Oppilaitos antaa tietoa lukiokoulutuksesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, oppilaanohjaajille ja opettajille sekä tarjoaa heille mahdollisuuksia tutustua opetukseen lukiossa. Lukio-opintonsa aloittava opiskelija perehtyy oppilaitoksen toimintaan sekä opiskelun käytänteisiin.

Opiskelijalla on oikeus saada jatko-opintoihin liittyvää ohjausta. Oppilaitoksesta pois siirtyvällä opiskelijalla on oikeus myös jatko-ohjaukseen. Opinto-ohjausta annetaan opiskelijoille, joiden opiskeluoikeus on päättymässä tai jotka ovat eroamassa oppilaitoksesta.

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneella opiskelijalla, joka ei ole saanut jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa, on oikeus saada opintoihin hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin ohjausta oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Jälkiohjauksesta vastaa koulutuksen järjestäjä, jonka oppilaitoksessa opiskelija on suorittanut oppimäärän. (Lukiolaki 714/2018).

Lukion jälkeisen nivelvaiheen ohjauksesta vastaa pääsääntöisesti opinto-ohjaaja.

4.1.5 Ohjauksen menetelmät ja työtavat

Opiskelijan ohjaukseen kuuluvat seuraavat työtavat:

- opinto-ohjaustunnit
- henkilökohtainen opinto-ohjaus ja pienryhmäohjaus
- ryhmäohjaajan tuokiot
- henkilökohtaiset haastattelut (ryhmäohjaaja ja / tai opinto-ohjaaja)
- sähköiset ja kirjalliset ohjausmateriaalit, opinto-opas, nettilinkit
- henkilökohtainen opintosuunnitelma, joka sisältää opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman.

Henkilökohtainen opintosuunnitelma perustetaan kirjallisena ensimmäisen opiskeluvuoden aikana opiskelijan ja opinto-ohjaajan yhteistyössä. Sitä täydennetään koko lukio-opiskelun ajan. Opintosuunnitelma koostuu seuraavista osista:

1) opiskelusuunnitelma

- aikaisempi koulutus ja muu osaaminen
- suomen/ruotsin kielen taito ja muu kielitaito sekä kielenopiskeluvalmiudet

- hyväksi luettavat opinnot ja/tai oppimäärät sekä muu hyväksi luettava osaaminen
- suoritettavat opinnot; lukio-opinnoissa eteneminen, opintojaksovalinnat
- opiskeluolosuhteet, opintojen suorittamistavat ja mahdolliset erityiset opetusjärjestelyt
- opiskeluvalmiudet ja mahdollinen tuen tarve
- korkeakouluissa ja mahdollisesti muissa oppilaitoksissa toteutettavat opiskelu- ja/tai tutustumisjaksot
- työelämän tutustumisjaksot
- arvioitu opiskeluaika

2) ylioppilastutkintosuunnitelma

3) jatko-opinto- ja urasuunnitelma.

4.1.6 Ohjauksen yhteistyö työelämän ja muiden oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa

Oppilaitoksen ulkopuolisia yhteistyötahoja ohjauksen järjestämisessä ovat muun muassa: pääkaupunkiseudun korkeakoulut, perus- ja toisen asteen oppilaitokset, Kauniaisten kaupunki, Espoon kaupunki, Työväen Akatemia, TE-toimisto, Granin lukion alumnit, Granin lukion bisneslinjan yhteistyöverkostot ja GraniWorks, Kauniaisten yrittäjät, Talous ja nuoret TAT, Etsivä nuorisotyö, pääkaupunkiseudun sosiaali- ja terveystalot sekä kolmannen sektorin toimijat ja Kauniaisten suomalainen seurakunta.

4.1.7 Ohjaustoiminnan arviointi

Ohjaustoimintaa arvioidaan säännöllisesti. Tässä hyödynnetään opiskelijoille ja huoltajille tehtäviä kyselyjä sekä muuta opiskelijapalautetta. Arvioinnin tulosten perusteella kehitetään ohjausta.

Ohjauksen toimijat huolehtivat riittävästä täydennyskoulutustumisesta ajantasaisen tutkimus- sekä muun tiedon saamiseksi.

Arvioinnissa otetaan huomioon esimerkiksi:

- opiskelijälähtöisyys
- saavutettavuus, esteettömyys
- tasa-arvo, yhdenvertaisuus
- osallistaminen, avoimuus
- palvelujen ja henkilöstön ammattimaisuus
- tutkimusperusteisuus.

4.2 Erityisopetus ja muu oppimisen tuki

Lukiolain mukaan opiskelijalla, jolla on kielellisten erityisvaikeuksien tai muiden oppimisvaikeuksien vuoksi vaikeuksia suoriutua opinnoistaan, on oikeus saada erityisopetusta ja muuta oppimisen tukea yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti (lukiolaki 714/2018, 28 § 1 mom.). Erityisopetus ja muu oppimisen tuki mahdollistavat opiskelijoiden yhdenvertaisen aseman. Keskeisiä asioita ovat oppimisen esteettömyys ja saavutettavuus sekä oppimisen vaikeuksien ennaltaehkäisy ja varhainen tunnistaminen. Tuen tarkoituksena on tukea opiskelijaa lukio-opintojen suorittamisessa sekä edistää hänen hyvinvointiaan ja jaksamistaan. Lisäksi tavoitteena on antaa valmiuksia jatko-opintoihin siirtymiseen.

Opiskelijalla on oikeus saada tukea riippumatta siitä, mistä syistä oppimisvaikeudet johtuvat. Oppimisvaikeudet voivat johtua esimerkiksi luku- ja kirjoitusvaikeuksista, matemaattisista tai tarkkaavuuden vaikeuksista, sairaudesta, vammasta tai elämäntilanteesta.

Lukiolain (714/2018) 28 §:n 2 momentin mukaan tuen tarvetta tulee arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Opettajat arvioivat tuen tarvetta yhdessä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan kanssa. Arvioinnissa voivat opiskelijan suostumuksella olla mukana myös tuen järjestämisen kannalta tarpeelliset asiantuntijat. Tuen tarpeen tunnistaminen voi perustua myös perusopetuslain (628/1998, muutettu lailla 1288/2013) 40 §:n perusteella siirrettävään koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömään tietoon tai opettajien ja muun henkilöstön havaintoihin. Lisäksi tuen tarpeen arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia menetelmiä, kuten alkuseulontoja.

Tukitoimien suunnittelu ja toteutus aloitetaan mahdollisimman varhain. Opiskelijaa opettavat opettajat suunnittelevat tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa. Tukitoimet voidaan tarvittaessa ja opiskelijan suostumuksella suunnitella yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa. Tukitoimet kirjataan opiskelijan pyynnöstä henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan (lukiolaki 714/2018, 28 § 2 mom.). Opettajat huolehtivat siitä, että opiskelijalla on tieto mahdollisuudesta saada tukitoimet kirjattua. Tukitoimien toteutumista ja vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan säännöllisesti, ja mahdolliset muutokset kirjataan edellä mainitulla tavalla.

Lukiolain (714/2018) 28 §:n 1 momentin mukaan tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä. Myönteinen ja kannustava palaute edistää opiskelijan käsitystä itsestään oppijana. Samalla opiskelijan itsearviointitaidot sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Opettajat ohjaavat opiskelijaa oppimaan oppimisen taidoissa, kantamaan vastuuta oppimisestaan ja työskentelystään sekä käyttämään kullekin oppiaineelle ominaisia opiskelustrategioita.

Oppimisen tuki merkitsee yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä opiskelijan yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Oppimisen tukea voivat olla esimerkiksi opetuksen eriyttäminen, tukioetus ja muut pedagogiset ratkaisut. Lisäksi opiskelijaa voidaan tukea yksilökohtaisesti suunnitellulla monipuolisella opinto-ohjauksella ja ryhmänohjaajan tuen avulla sekä hyödyntämällä erilaisia opintojen valintamahdollisuuksia. Opiskelijan oppimista voidaan edistää myös tarjoamalla oppimista ja hyvinvointia lisääviä lukion oppimäärään sisältyviä opintoja, jotka antavat tukea esimerkiksi opiskelutaitoihin, elämänhallintaan tai matematiikan ja muiden oppiaineiden opiskeluun.

Erityisopetus on erityisopettajan antamaa opetusta. Erityisopetus tukee aineenopetusta. Se voidaan toteuttaa yhteisopettajuutena, ryhmämuotoisena opetuksena tai yksilötukena. Erityisopetus on esimerkiksi opiskelutaitojen opettamista sekä opiskelijan ohjaamista käyttämään omia vahvuuksiaan oppimisessa. Erityisopettaja tekee yhteistyötä muiden opettajien kanssa tukea tarvitsevan opiskelijan oppimiseen ja opetukseen liittyvissä kysymyksissä.

Lukiolain (714/2018) 29 §:n mukainen opiskelun poikkeava järjestäminen voi koskea myös erityisopetusta tai muuta oppimisen tukea tarvitsevaa opiskelijaa. Opiskelun poikkeava järjestäminen tarkoittaa, että opiskelijan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa ja lukiokoulutuksesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään ja paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään. Poikkeavat järjestelyt tehdään vain niiltä osin kuin ne ovat välttämättömiä, ja ne kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Poikkeava järjestely voidaan tehdä opiskelijan hakemuksesta tai hänen suostumuksellaan.

Opiskelijaa ohjataan tarvittaessa hakemaan avustajapalveluita, erityisiä apuvälineitä ja muita palveluita. Opiskelijan jaksamisen ja hyvinvoinnin tukemisessa voidaan tehdä yhteistyötä opiskeluhuollon palvelujen tai tarvittaessa muiden toimijoiden kanssa. Erityisopetuksen ja muun oppimisen tuen rinnalla opiskelijalla on oikeus saada myös yksilökohtaista opiskeluhuoltoa.

Tukea tarvitsevan opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä arvioidaan monipuolisesti. Näin turvataan tukea tarvitsevalle opiskelijalle mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin esimerkiksi tilanteissa, joissa kirjallinen tuottaminen on haastavaa. Osaamisen osoittamisen tavat ja tilanteet suunnitellaan opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Arvioinnissa käytettäviä yksilöllisiä järjestelyjä ovat esimerkiksi lisäajan antaminen arviointitilanteissa, pienryhmätilan käyttäminen, materiaalin kirjasinkoon suurentaminen tai mahdollisuus käyttää erillistä näyttöä. Arvioinnissa voidaan käyttää myös muita tarkoituksenmukaisia erityisjärjestelyjä.

Ylioppilastutkinnon kokeiden erityisjärjestelyistä tiedotetaan opiskelijalle heti lukio-opintojen alkaessa ja aina tarpeen mukaan. Opiskelijalle tulee antaa mahdollisuus kokeilla erityisjärjestelyjä lukio-opintojen aikana, jotta niiden tarvetta ja toimivuutta voidaan arvioida. Tarvittaessa opiskelijaa ohjataan tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ja erityisjärjestelyjen hakemisessa ylioppilastutkinnon kokeita varten.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään ja kuvataan tuen järjestäminen käytännössä seuraavissa asioissa:

- tukitoimista ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille
- tukitoimien tarpeen arviointi
- tukitoimien kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan
- tuen toteuttaminen
- tuen toteutumisen seuranta ja arviointi
- yhteistyö, vastuut ja työnjako edellä mainituissa asioissa.

Paikallinen tarkennus

4.2.1 Tukitoimista ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille

Erityisopettaja tiedottaa opiskelijoita ja huoltajia erityisopetuksesta, ylioppilastutkinnon erityisjärjestelyistä, saatavilla olevasta oppimisen tuesta ja sen saavutettavuudesta heti lukio-opintojen alkaessa oppilaanohjaus-tunneilla, Wilman kautta, koulun kotisivuilla ja vanhempainilloissa. Opiskelijoita ja huoltajia ohjataan olemaan aktiivisia tukitoimien arviointia ja järjestämistä varten. Opinto-ohjaaja, aineenopettaja ja ryhmänohjaaja ohjaavat tuen tarpeessa olevaa opiskelijaa ohjaten tämän tarvittaessa erityisopettajalle. Erityisopettaja ohjaa opiskelijaa esimerkiksi tarvittavien lausuntojen hankkimisessa ylioppilastutkinnon erityisjärjestelyhakemusta varten. Yhteistyötä voidaan tehdä myös muiden asiantuntijoiden kanssa.

4.2.2 Tukitoimien tarpeen arviointi

Tukitoimien tarpeen arviointi tehdään opintojen alkuvaiheessa opetushenkilöstön yhteistyönä. Arviointi perustuu tietoon, jota voidaan saada opiskelijoilta ja huoltajilta, opinto-ohjaajilta, taustatietolomakkeilla ja alkuseulontojen, kuten lukiseulan, avulla. Käytettävissä oleva tieto voi myös olla opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömän tiedon siirtoon pohjautuvaa tietoa perusopetuksesta. Tarvittaessa voidaan pitää palaveri opiskelijan ja tämän huoltajan kanssa. Arvioinnissa tarpeellista tietoa saadaan myös yhteisopettajuuden keinoin. Tarvittaessa opiskelija ohjataan laajempiin oppimisvalmiutta kartoittaviin tutkimuksiin esimerkiksi tarkkaavuuden ja keskittymisen vaikeuksien selvittämiseksi.

4.2.3 Tukitoimien kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan

Erityisopettaja tukee sekä opiskelijaa että opettajia oppimisen tuen suunnittelussa. Kauniaisten lukiossa tukitoimet kirjataan opiskelijan pyynnöstä sähköiseen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Lomakkeen täyttäminen aloitetaan yhdessä opiskelijan kanssa ja sen täyttämiseen voivat osallistua kaikki opiskelijaa opettavat opettajat opiskelijaa hyödyttävien pedagogisten tukitoimien kirjaamiseksi. Tukitoimet voidaan kirjata joko yhdessä opiskelijan kanssa tai hänen suostumuksellaan. Kirjattujen tukitoimien tulee olla sellaisia, että ne ovat konkreettisia ja lukion arjessa toteutettavissa. Lomakkeeseen kirjatut tiedot ovat opiskelijaa opettavien opettajien saatavilla opiskelijan luvalla.

4.2.4 Tuen toteuttaminen

Erityisopettaja tapaa säännöllisesti tukea tarvitsevia opiskelijoita opintojensa aikana. Näissä tapaamisissa arvioidaan opintosuunnitelmaan kirjattujen pedagogisten ratkaisujen toimivuutta. Opiskelijaa kannustetaan olemaan aktiivinen ja avoin itseään koskevien tukitoimien suhteen. Keskusteleva ilmapiiri oppimisvaikeuksista mahdollistaa jatkuvan seurannan ja arvioinnin myös aineenopettajien kanssa.

Opiskelijan oppimisen tuki toteutetaan oppitunneilla, koetilanteissa ja henkilökohtaisena ohjauksena ja opetuksena. Oppimisen tuki edellyttää yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä ratkaisuja. Niitä voivat olla esimerkiksi koetilanteessa tarvittava lisäaika, mahdollisuus rauhalliseen ja aistiärsykkeettömämpään työtilaan tai aineenopettajien yhteisopettajuuteen. Opiskelijan yksilöllisiin tarpeisiin vastaaminen voi tarkoittaa esimerkiksi ohjeiden ymmärtämisen varmistamista tai kirjallisia ohjeita laajempien ja haastavampien tehtävänäntojen yhteydessä. Muita oppimisen tukimuotoja voivat olla esimerkiksi opetuksen eriyttäminen, tukiopeus ja muut pedagogiset ratkaisut. Tuen suunnittelussa huomioidaan, että opiskelijalle tulee oppimisvaikeuksista huolimatta riittävä määrä sellaisten taitojen harjoittelua, jotka ovat edellytyksenä ylioppilaskokeista suoriutumiselle.

Erityisopetus on opiskelutaitojen opettamista esimerkiksi yhdessä opiskellen. Erityisopetuksessa tuetaan opiskelijan itseymmärryksen kehittymistä oppijana sekä ohjataan käyttämään omia vahvuuksiaan oppimisessa.

4.2.5 Tuen toteutumisen seuranta ja arviointi

Tuen toteutumista seurataan ja arvioidaan jatkuvasti. Tässä yhteydessä opiskelijan oma näkemys ja itsearviointitaidot korostuvat. Yhteistyötä voidaan tehdä myös tarvittaessa huoltajien kanssa. Tukitoimien toimivuutta seuraavat osaltaan ryhmänohjaaja, aineenopettajat, opinto-ohjaajat sekä erityisopettaja. Tukitoimien onnistunut seuraaminen edellyttää aktiivista yhteistyötä koulun henkilöstön välillä.

4.2.6 Yhteistyö, vastuut ja työnjako

Rehtori

- vastaa koulun tukijärjestelyiden organisoinnista
- lähettää lausunnot ja hakemukset Ylioppilastutkintolautakuntaan ja huolehtii erityisjärjestelyiden toteutumisesta ylioppilastutkinnon kokeissa

Opinto-ohjaaja

- huomioi opiskelijan tuen tarpeet kurssivalintojen tehdessä, ylioppilastutkintoa suunniteltaessa ja jatko-opintoihin hakeuduttaessa

Ryhmänohjaaja

- seuraa oman ryhmänsä opiskelijoiden opintojen etenemistä ja tuen tarvetta
- välittää pyydettyä tiedon tuen tarpeesta eteenpäin huoltajille, opettajille ja koulun muulle henkilöstölle.

Aineenopettaja

- välittää havaitsemansa opiskelija tuen tarpeet ryhmänohjaajalle ja erityisopettajalle
- osallistuu pedagogisen tuen suunnitteluun ja toteuttamiseen
- vastaa opintosuunnitelmaan kirjattujen tukitoimien toteuttamisesta opetuksessaan
- voi jakaa tietoa hyväksi ja toimiviksi havaitsemistaan tukitoimista oman aineryhmänsä sisällä

Erityisopettaja

- *osallistuu tuen tarpeen kartoittamiseen lukion alkaessa yhteistyössä aineenopettajien ja opinto-ohjaajien kanssa*
- *välittää tarvittaessa tiedon tuen tarpeesta eteenpäin opettajille, huoltajille ja koulun muulle henkilöstölle*
- *osallistuu pedagogisen tuen suunnitteluun ja toteuttamiseen*
- *osallistuu tarvittaessa huoltajapalaveriin ja opiskeluhuollon monialaisen asiantuntijaryhmän toimintaan*
- *tapaa tukea tarvitsevaa opiskelijaa säännöllisesti ja seuraa tuen tarvetta ja sen toteutumista lukio-opintojen aikana*
- *huolehtii lukiseulojen ja -testien järjestelyistä ja kirjoittaa lukitodistukset niitä tarvitseville*
- *antaa lausunto- ja erityisjärjestelyohjausta ylioppilastutkinnon kokeisiin sekä laatii tarvittavat hakemukset Ylioppilastutkintolautakuntaan yhdessä opiskelijan kanssa ja kertoo opiskelijalle lausuntojen muista hyödyntämismahdollisuuksista*
- *ohjaa tukea tarvitsevia opiskelijoita opiskelutaitoihin liittyvissä kysymyksissä opettamalla opiskelutaitoja ja ohjaamalla opiskelijoita löytämään ja käyttämään omia vahvuuksiaan oppimisessa*
- *tukee ja konsultoi aineenopettajia pedagogisissa kysymyksissä*
- *ohjaa opiskelijoita siirtymävaiheissa ja huolehtii osaltaan tarvittavasta tiedonsiirrosta. Erityisopettajaa voidaan konsultoida jatko-opintoihin hakemiseen liittyvissä asioissa.*

4.3 Opiskeluhoolto

Lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään lukiolain (714/2018) mukaisen käsitteen opiskelijahuolto sijasta oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) käsitettä opiskeluhoolto.

Lukion opiskeluhuollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia ja huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista sekä opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Opiskeluhoolto toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena opiskeluhoルトona. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 2 ja 3 §.)

Lukion opiskeluhuollon kokonaisuuteen sisältyvät koulutuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen opiskeluhoolto sekä opiskeluhuollon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä opiskeluterveydenhuollon palvelut. Opiskeluhoollon palveluiden järjestämisestä vastaa lähtökohtaisesti oppilaitoksen sijaintikunta. Yksityinen koulutuksen järjestäjä tai valtio koulutuksen järjestäjänä voi päättää järjestää näitä palveluja kokonaan tai osittain omana toimintanaan ja omalla kustannuksellaan. Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhoolto, jota koulutukseen osallistuminen edellyttää, lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja. Opiskelijoille ja heidän huoltajilleen annetaan tietoa opiskelijoiden käytävissä olevasta opiskeluhoollosta ja opiskelijaa ohjataan hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhoollon palveluja. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3, 9 [muutettu lailla 1409/2014] ja 11 §.)

Opiskeluhoolto toteutetaan monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus.

Opiskeluhoiltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhoillossa huolehditaan kaikkien opiskelijoiden mahdollisuudesta osallistua opiskeluhoillon suunnitteluun ja kehittämiseen. Opiskeluhoilto on kaikkien oppilaitoksissa työskentelevien ja opiskeluhoiltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu opiskeluyhteisön hyvinvoinnista on oppilaitoksen henkilökunnalla. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3, 4 ja 9 §; lukiolaki 714/2018, 33 §.)

Paikallinen tarkennus

Vastuu opiskelijoiden ja työyhteisön hyvinvoinnista on koko koulun henkilökunnalla. Oppilaitosyhteisön toimintakulttuurin kehittämistä ja yhteisöllistä työtä johtaa rehtori.

Opiskeluhoillon tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia ja huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista sekä opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Opiskeluhoiltoa toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena opiskeluhoiltona. Tämä järjestetään yhteistyössä opiskelijoiden, heidän huoltajiensa sekä muiden yhteistyötahojen kanssa.

Lukion opiskeluhoiltoa ohjaa ja arvioi Kauniaisten kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjausryhmä TEJO, jonka toimintaan osallistuvat kaupungin toimialoista sosiaali- ja terveystoimi, nuoriso- ja vapaa-ajan toimi, yhdyskuntatoimi sekä sivistystoimi.

4.3.1 Opiskeluhoillon keskeiset periaatteet

Näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa määrätään opiskeluhoillon keskeisistä periaatteista, opetustoimeen kuuluvan opiskeluhoillon tavoitteista sekä opetussuunnitelman ja oppilaitoskohtaisen opiskeluhoiltosuunnitelman laatimisesta (lukiolaki 714/2018, 32 §; oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016]).

Paikallinen tarkennus

Tärkeä osa opiskelijahuiltoa on Kauniaisten lukion avoin ja osallistava toimintakulttuuri. Tämä edistää opiskelijoiden osallisuutta, oppimista, hyvinvointia, terveyttä ja sosiaalista vastuullisuutta. Avoimena ja itseään arvioivana organisaationa Kauniaisten lukio pyrkii tunnistamaan opiskelijan tarpeet ja muuttamaan sekä suuntaamaan toimintansa niiden perusteella. Kauniaisten lukion lakisääteiset suunnitelmat ohjaavat opiskeluhoillon suunnittelua ja toteutumista. Opiskeluhoillon toimijat edistävät omassa toiminnassaan avoimen toimintakulttuurin syntymistä.

Kauniaisten lukiossa yhteisöllinen opiskeluhoiltoryhmä arvioi omaa toimintaansa vähintään kerran lukuvuodessa. Tämän lisäksi tehdään arviointeja koulutuksen järjestäjän (Kauniaisten kaupunki) tai muun tahon, kuten valtakunnallisen Kouluterveyskyselyn, toimesta.

Lukion opiskelijoiden huoltajilla on tärkeä rooli oman nuoren elämässä vanhemman eri rooleista käsin. Huoltajien osallisuutta edistetään hyvällä tiedotuksella koteihin. Koulu välittää tietoa Wilman, koulun kotisivujen, sosiaalisen median ja tiedotteiden kautta.

Vanhempainiltoja järjestetään jokaiselle vuositasolle. Huoltajille tarjotaan mahdollisuus palautteen antamiseen, koulun kehittämisen ja toimintamallien kommentointiin. Huoltajille ja opiskelijoille suunnataan säännöllisesti lukion laatua mittaava kysely, jonka perusteella koulua kehitetään.

Osallisuus lisää hyvinvointia, joten opiskelijoita kuullaan sellaisissa asioissa, jotka vaikuttavat heihin kuten hyvinvointiin, koulun oppimisympäristöihin ja opiskelijoiden viihtyvyyteen.

Yhteisöllinen opiskeluhoito

Opiskeluhoitoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä yhteisöllisenä opiskeluhoitona. Opiskeluhoito on osa lukion toimintakulttuuria ja toimia, joilla edistetään opiskelijoiden osallisuutta, oppimista, hyvinvointia, terveyttä ja sosiaalista vastuullisuutta. Lisäksi edistetään ja seurataan opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 3 ja 4 §.)

Yhteisöllisen opiskeluhoiton suunnittelun ja kehittämisen lähtökohtana on opiskelijan osallisuus, myönteinen vuorovaikutus sekä aikuistuvan nuoren itsenäistymisen tukeminen. Kaikilla opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osallistua yhteisöllisen opiskeluhoiton toimintatapojen kehittämiseen ja mielipiteensä ilmaisemiseen opiskelijoita ja oppilaitosyhteisöä koskevissa asioissa (lukiolaki 714/2018, 33 §; oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 18 §). Huoltajien mahdollisuutta osallistua yhteistyöhön tuetaan. Huoltajia kannustetaan osallistumaan yhteisöllisen opiskeluhoiton kehittämiseen ja oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin ja yhteistyön vahvistamiseen. Yhteistyötä tehdään myös kunnassa nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Lukiolain mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön (lukiolaki 714/2018, 40 §). Siihen kuuluu fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on opiskelijoiden ja henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa. Opiskelijoiden osallisuus opiskeluyhteisön turvallisuuden edistämässä tukee hyvinvointia ja tarkoituksenmukaista toimintaa turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa. Turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen on osa lukion toimintakulttuuria, ja se otetaan huomioon kaikessa lukion toiminnassa.

Paikallinen tarkennus

Kauniaisten lukion yhteisöllisen opiskeluhoiton toiminnan tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta, osallisuutta, opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Lisäksi ongelmien syntymisen ennaltaehkäisy sekä varhaisen tuen turvaaminen sitä tarvitseville on yhteisöllisen opiskeluhoiton vastuulla.

Yhteisöllinen opiskeluhoito vastaa lukion opiskeluhoiton suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja toteuttamisen koordinoinnista, sekä yhteisöllisestä arvioinnista. Se luo

rakenteet lukion opiskeluhuollon toiminnalle ja laatii koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman yhteistyössä koulun henkilöstön, opiskelijoiden, huoltajien ja muiden viranomaisten kanssa.

Kauniaisten lukiossa toimii oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä, yhteisöllinen hyvinvointiryhmä YHR. YHR:n toiminnasta ja samalla koulun yhteisöllisestä opiskeluhollosta vastaa rehtori. YHR kokoontuu kokouksiin vähintään kerran jaksossa ja aina tarvittaessa, sekä järjestää ryhmän työskentelypäiviä.

Kauniaisten lukion yhteisölliseen oppilaitoskohtaiseen opiskeluhoitoryhmään kuuluu seuraavia jäseniä:

- *rehtori*
- *opinto-ohjaajat*
- *opettajien edustaja*
- *koulupsykologi*
- *koulukuraattori*
- *terveydenhoitajat*
- *erityisopettaja.*

Tapaamisiin kutsutaan tarvittaessa muita asiantuntijoita tai koulun henkilökuntaa sekä joihinkin kokouksiin myös opiskelijoiden ja huoltajien edustajia. Toimintasuunnitelmissa määritellään YHR:n tavoitteet kullekin lukuvuodelle. Yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä arvioi omaa toimintaansa lukuvuosittain sekä uudistaa tarvittaessa toimintatapojaan. Koulu tekee yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittämiseksi yhteistyötä ulkopuolisten tahojen kanssa.

Paikallinen lisäys

Tapauskohtaiset opiskeluhoitoryhmät

Tapauskohtaiset opiskeluhoitoryhmät ovat monialaisia asiantuntijaryhmiä, jotka kootaan yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän opiskeluhuollon tuen tarpeen selvittämiseksi ja palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoaa se opetushenkilöstön tai opiskeluhuollon palvelun edustaja, jolle huoli opiskelijasta on herännyt.

Asiantuntijaryhmän tapauskohtainen kokoonpano perustuu yksilölliseen harkintaan, käsiteltävään asiaan ja siinä vaadittavaan osaamiseen. Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä jäseneksi vain opiskelijan tai, ellei opiskelijalla poikkeuksellisesti ole edellytyksiä arvioida annetun suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella. Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Opiskelijan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella hänen asiansa käsittelyyn voi osallistua

Yksilökohtainen opiskeluhoito

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan yksittäiselle opiskelijalle annettavia opiskeluhoollon palveluja, joita ovat opiskeluterveydenhuollon palvelut, opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä yksittäistä opiskelijaa koskeva monialainen yksilökohtainen opiskeluhoito, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 5 §).

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon tehtävänä on edistää hyvinvointia, terveyttä ja opiskelukykyä sekä tunnistaa näihin ja opiskelijan elämäntilanteeseen liittyviä yksilöllisiä tarpeita. Tavoitteena on myös varhaisessa vaiheessa ehkäistä ongelmia ja huolehtia tarvittavan tuen järjestämisestä.

Yksilökohtaista opiskeluhuoltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan kanssa ja hänen suostumuksellaan. Opiskelijan omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä itseään koskevilla toimenpiteillä ja ratkaisuissa. Lähtökohtana on opiskelijaa arvostava, hänen mielipiteitään kuunteleva ja luottamusta rakentava vuorovaikutus sekä opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhuoltoon liittyvissä kysymyksissä. Opiskelijalle ja hänen huoltajalleen annetaan tietoa yksittäisen opiskelijan oikeuksista opiskeluhuollossa sekä asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 11 ja 18 §.)

Paikallinen tarkennus

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon tavoitteena on seurata ja edistää opiskelijan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia sekä tukea opiskelua. Koko henkilökunta ohjaa tarvittaessa opiskelijaa yksilökohtaisen opiskeluhuollon pariin. Yksilökohtaista opiskeluhuoltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan kanssa ja vain hänen suostumuksellaan.

Kauniaisten lukion yksilöllisen opiskeluhuollon asiantuntijoita ovat koulupsykologi, koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja sekä -lääkäri.

Kauniaisten lukion opiskeluhuollon asiantuntijoiden toimenkuvat on kuvattu tarkemmin paikallisessa opiskeluhuoltosuunnitelmassa. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki ohjaa asiantuntijoiden työtä lukiossa, esimerkiksi määräaikojen toteutumisessa.

Opiskeluhuoltoryhmät monialaisessa yhteistyössä

Opiskeluhuollon monialaiseen yhteistyöhön kuuluvien opiskeluhuoltoryhmien toiminta on osa opiskeluhuollon kokonaisuutta. Opiskeluhuoltoryhmiä ovat 1) opiskeluhuollon ohjausryhmä, 2) oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltoryhmä sekä 3) tapauskohtaisesti koottava monialainen asiantuntijaryhmä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 14 § [muutettu lailla 1501/2016].)

Koulutuksen järjestäjä asettaa opiskeluhuollon ohjausryhmän ja oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltoryhmän. Yksittäistä opiskelijaa koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Kaikki opiskeluhuoltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa, että ryhmässä on mukana opetushenkilöstöä sekä opiskeluterveydenhuollon palveluja ja psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano.

Opiskeluhuollon ohjausryhmä vastaa koulutuksenjärjestäjäkohtaisen opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Sille asetetut tehtävät voi hoitaa myös muu tehtävään soveltuva ryhmä. Ohjausryhmä voi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen. Sama ryhmä voi olla useamman koulutusmuodon yhteinen.

Oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitoryhmän tehtävänä on vastata oppilaitoksen opiskeluhoollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ryhmää johtaa koulutuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Koulutuksen järjestäjä ja opiskeluhoollon palveluja tuottavat tahot päättävät yhdessä sen kokoonpanosta sekä tehtäviin liittyvistä toimintatavoista. Opiskeluhoitoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on oppilaitosyhteisön terveellisyyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttaminen ja kehittäminen. Oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitoryhmän sijasta edellä kuvattuja tehtäviä voi hoitaa opetuksen järjestäjän nimeämä muu tehtävään soveltuva monialainen oppilaitoskohtainen ryhmä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 14 § [muutettu lailla 1501/2016]).

Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän opiskeluhoollon tuen tarpeen selvittämiseksi ja palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoa se opetushenkilöstön tai opiskeluhoollon palvelujen edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Asiantuntijaryhmän tapauskohtainen kokoonpano perustuu yksilölliseen harkintaan, käsiteltävään asiaan ja siinä vaadittavaan osaamiseen. Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseneksi vain opiskelijan tai, ellei opiskelijalla poikkeuksellisesti ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella. Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Opiskelijan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella hänen asiansa käsittelyyn voi osallistua myös muita tarvittavia opiskeluhoollon yhteistyötahoja tai opiskelijan läheisiä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 19 §).

4.3.2 Opiskeluhoollon suunnitelmat ja niiden laatiminen

Paikallisella tasolla opiskeluhoollon suunnittelua ja toteuttamista ohjaa kolme eri suunnitelmaa. Suunnitelmat ovat 1) lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon sisältyy opiskeluhoollon osuus, 2) paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus opiskeluhoollon osuudesta sekä 3) oppilaitoskohtainen opiskeluhoollon suunnitelma. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 12 ja 13 § [muutettu lailla 1501/2016]; lastensuojelulaki 417/2007, 12 § [muutettu lailla 1292/2013]; lukiolaki 714/2018, 32 §; terveydenhuoltolaki 1326/2013, 17 §.)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on kunnan tai useamman kunnan yhdessä laatima kunnan tai kuntien toimintaa koskeva suunnitelma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Se hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. (Lastensuojelulaki 417/2007, 12 § [muutettu lailla 1292/2013].)

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon, kun valmistellaan paikallisen opetussuunnitelman opiskeluhoollon osuutta sekä oppilaitoskohtaisia opiskeluhoollon suunnitelmia.

Opiskeluhoolto opetussuunnitelmassa

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan käytännön tasolla lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyjen asioiden toteutus, opetussuunnitelman yhteys lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan sekä linjaukset oppilaitoskohtaisen opiskeluhooltosuunnitelman laatimiseksi.

Paikallinen opetussuunnitelma tulee opiskeluhoollon osalta laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa (lukiolaki 714/2018, 32 §; terveydenhuoltolaki 1326/2013, 17 §). Opetussuunnitelman laatimisessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa (lukiolaki 714/2018, 32 §).

Osa oppilaitoskohtaiseen opiskeluhooltosuunnitelmaan sisältyvistä asioista on tarkoituksenmukaista kuvata yhdenmukaisesti kaikissa koulutuksen järjestäjän oppilaitoksissa siten, että niitä täsmennetään ja täydennetään oppilaitoskohtaisesti. Tämä tukee oppilas- ja opiskeluhooltolaissa (1287/2013) mainittua opiskeluhoollon palvelujen yhdenvertaista laatua ja saatavuutta.

Oppilaitoskohtaisen opiskeluhooltosuunnitelman laadinta

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhooltosuunnitelma. Opiskeluhooltosuunnitelma voi olla myös kahden tai useamman oppilaitoksen yhteinen. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaitoksen ja opiskeluhoollon henkilöstön sekä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016].) Suunnitelmaa laadittaessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Oppilaitoksen opiskeluhooltosuunnitelmassa kuvataan seuraavat asiat:

1. Opiskeluhoollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat opiskeluhooltopalvelut

Opiskeluhooltosuunnitelmassa esitetään arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhooltopalveluista niiden yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi ja toiminnan tarkoituksenmukaiseksi kohdentamiseksi. Opiskeluhoollon kokonaistarve ja käytettävissä olevien opiskeluhooltopalvelujen määrä ilmoitetaan sen mukaisena, mitä ne ovat suunnitelmaa valmisteltaessa. Arviota voidaan tarpeiden muuttuessa tarkistaa.

Arviossa otetaan huomioon opiskelijoiden terveyteen ja hyvinvointiin sekä opiskeluyhteisöön ja ympäristöön liittyvät tarpeet. Arviota laadittaessa hyödynnetään monipuolisesti näihin liittyviä selvityksiä ja seurantatietoja, opiskeluhoollon muodostunutta tietoa sekä huoltajilta ja erityisesti opiskelijoilta saatavaa tietoa.

Opiskeluhooltohuoltosuunnitelmaan sisällytetään arvio oppilaitoksen käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista, joita ovat opiskeluterveydenhuolto- sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut.

Lisäksi suunnitelmassa kuvataan

- opiskeluhoillon palveluiden järjestäminen ja sen edellyttämä työn- ja vastuunjako, palvelujen toteuttamisessa tarvittava yhteistyö sekä palveluista tiedottaminen ja niihin ohjaaminen
- opiskeluhoillon palveluiden kohdentaminen yksittäisiin opiskelijoihin, oppilaitosyhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä opiskeluhoillon kehittämiseen ja seurantaan.

2. Yhteisöllinen opiskeluhoito ja sen toimintatavat

Oppilaitoksen opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan yhteisöllisen opiskeluhoillon järjestäminen opiskelijan ja opiskeluyhteisön terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraamiseksi ja edistämiseksi.

Suunnitelmassa kuvataan

- toimenpiteet yhteisöllisyyden edistämiseksi oppilaitosyhteisössä
- toimenpiteet opiskeluyhteisön sekä ympäristön terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseksi
- yhteistyö ja toimenpiteet opiskelijoiden osallisuuden vahvistamiseksi
- yhteistyö ja toimenpiteet huoltajien yhteistyön ja osallisuuden vahvistamiseksi
- oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitoryhmän tai muun tehtävään soveltuvan monialaisen ryhmän toimintatavat ja käytännöt
- opiskeluhoillon kokonaisuudesta tiedottaminen
- yhteistyö nuorisotoimen, lastensuojelun ja poliisin sekä muiden opiskeluhoillon kehittämiseen tarvittavien tahojen kanssa
- terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välinen yhteistyö
- opiskeluun osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen ja niihin puuttuminen
- toimenpiteet esteettömyyden ja saavutettavuuden edistämiseksi opiskeluympäristössä
- tapaturmien ehkäiseminen, ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus oppilaitoksessa
- tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen
- yhteistyö ja käytänteet oppilaitoksen terveellisyys- ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa
- suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
- toiminta äkillisissä kriiseissä sekä uhka- ja vaaratilanteissa.

Seuraavassa määritellään kahden viimeksi mainitun suunnitelman tarkempi sisältö:

a) Suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä laaditaan suunnitelma (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 13 § [muutettu lailla 1501/2016]). Suunnitelmaa

laadittaessa otetaan huomioon sekä opiskelijoiden keskinäiset että opiskelijoiden ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet oppilaitoksessa.

Suunnitelman tulee sisältää seuraavat kuvaukset:

- kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja niihin puuttuminen
- edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla
- yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta
- yhteistyö huoltajien kanssa
- yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, opiskelijoille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi.

b) Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Opiskeluhoitosuunnitelmassa määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa otetaan huomioon myös toimintavalmiudet ylioppilastutkinnon kokeiden aikana mahdollisesti tapahtuvassa äkillisessä uhka- ja vaaratilanteessa. Kriisisuunnitelma valmistellaan yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara- ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset, kuten pelastussuunnitelma (pelastuslaki 379/2011, 15 §; valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011, 1 ja 2 §).

Suunnitelmassa kuvataan

- kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa
- johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako erilaisissa kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa
- sisäisen ja ulkoisen sekä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet
- psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, opiskelijoille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- toimintavalmiuksien harjoittelu
- suunnitelman arviointi ja päivittäminen.

3. Yksilökohtaisen opiskeluhoollon järjestäminen

Opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan yksilökohtaisen opiskeluhoollon toteuttamistavat ja yhteistyö opiskelijan terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi ja seuraamiseksi sekä tarvittavien yksilöllisten tukitoimien järjestämiseksi.

Suunnitelmassa kuvataan

- opiskeluterveydenhuolto- sekä kuraattori- ja psykologipalvelujen järjestäminen, keskinäinen työn- ja vastuunjako sekä palvelujen järjestämisessä tarvittava yhteistyö
- monialaisen asiantuntijaryhmän toimintatapojen ja käytäntöjen sopiminen sekä yksilöllisten tukitoimien järjestämisen periaatteet
- opiskeluhoollon yhteistyö opiskelijan opintojen ohjauksessa ja jatko-opintojen suunnittelussa

- opiskeluhoitokertomuksen laatiminen ja säilytys
- sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestämiseen liittyvä yhteistyö oppilaitoksessa
- opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalveluiden järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi
- tarvittava yhteistyö oppilaitoksen ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa (esimerkiksi erikoissairaanhoito, sosiaalityö, poliisi, nuorisotoimi).

4. Yhteistyö opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa

Opiskeluhoitoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa.

Suunnitelmassa kuvataan

- opiskelijan ja huoltajan osallisuus ja yhteistyö opiskeluhoollon suunnittelussa, kehittämisessä ja arvioimisessa
- opiskelijalle ja hänen huoltajalleen annettava tieto yksittäisen opiskelijan asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä
- opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhoollon asiakkaana ja suostumuksen hakeminen opiskelijalta ja tarvittaessa tämän huoltajalta yksilökohtaisessa opiskeluhoollon
- käytänteet opiskelijan toiveiden huomioimisessa häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa sekä huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä
- käytänteet opiskelijan kehitystason ja edun toteutumisen arvioimiseksi opiskeluhoollon henkilöstöön kuuluvan sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilön toimesta
- menettelytavat yksittäistä opiskelijaa koskevan asian käsittelyssä monialaisessa asiantuntijaryhmässä.

5. Opiskeluhoitosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Koulutuksen järjestäjä vastaa opiskeluhoollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta yhteistyössä oppilaitoksen sijaintikunnan opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen kanssa (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 26 §).

Opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan toimenpiteet opiskeluhoollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta).

Suunnitelmassa esitetään

- seurattavat asiat
- tietojen kokoamiseksi käytettävät menetelmät, seurannan aikataulu sekä vastuussa oleva taho
- seurantatietojen käsittely ja niiden hyödyntäminen opiskeluhoollon kehittämisessä
- seurannan keskeisistä tuloksista tiedottaminen opiskelijoille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyökumppaneille.

Paikallinen tarkennus

Paikallisella tasolla opiskeluhoollon suunnittelua ja toteuttamista ohjaa kolme eri suunnitelmaa. Suunnitelmat ovat:

- 1) *Kauniaisten kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon sisältyy opiskeluhoitoa koskeva osuus,*
- 2) *Kauniaisten lukion paikallinen opetussuunnitelma, johon sisältyy kuvaus opiskeluhollosta ja*
- 3) *Kauniaisten lukion oppilaitoskohtainen opiskeluhoitosuunnitelma.*

Kaupunkitasolla opiskeluhoitoa ohjaa Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon sisältyy paikallinen opiskeluhoitosuunnitelma. Kauniaisten kaupungissa on laadittu myös erillinen Opiskeluhoillon käsikirja, jossa linjataan kaupungin käytänteitä ja toimintamalleja opiskelijan tukemiseksi. Opiskeluhoitotyötä tukee lisäksi kaupungin Ehkäisevän päihdetyön ohjelma.

Kaikki koulun opiskelijan ohjaukseen ja tukemiseen liittyvät suunnitelmat ovat liitteinä Kauniaisten lukion opiskeluhoitosuunnitelmassa, joka valmistuu v. 2021.

Taulukko opiskeluhoillon suunnitelmista ja niiden päivitysaikataulusta:

<i>Suunnitelma</i>	<i>Valmis</i>	<i>Seuraava päivitys</i>
<i>Opiskeluhoitosuunnitelma</i>	<i>2021</i>	<i>2024</i>
<i>Väkivalta, kiusaaminen ja häirintä</i>	<i>2021</i>	<i>2025</i>
<i>Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma</i>	<i>2020</i>	<i>2024</i>
<i>Kriisisuunnitelma</i>	<i>2021</i>	<i>2023</i>
<i>Kurinpitosuunnitelma</i>	<i>2021</i>	<i>2023</i>
<i>Poissaolomalli</i>	<i>2020</i>	<i>2022</i>
<i>Päihdesuunnitelma</i>	<i>2021</i>	<i>2025</i>

4.4 Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä

Lukiolain (714/2018) 40 §:n 1 momentin mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulutuksen järjestäjän tulee suojata opiskelijaa kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Lukiolain 30 §:n 2 momentin mukaan opiskelijan on käytädyttävä muita kiusaamatta ja vältettävä toimintaa, joka voi vaarantaa muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä. Lukioyhteisön yhteistyö ja erilaiset pedagogiset ratkaisut luovat edellytyksiä hyvän työrauhan rakentumiselle. Lukiokoulutuksen järjestäjällä on oikeus käyttää myös lukiolain mukaisia kurinpitokeinoja.

Lukiolain 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallitus antaa määräykset suunnitelman laatimisesta lukion opetussuunnitelman perusteissa. Suunnitelman tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös lukion järjestyssääntöjen toteutumista.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain lainmukaisia keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla oikeassa suhteessa tekoon, eikä niitä saa käyttää asiaan kuulumattomassa tarkoituksessa, kuten kostamis- tai loukkaamistarkoituksessa.

Koulutuksen järjestäjä laatii suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista yhteistyössä lukion henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Ennen suunnitelman hyväksymistä tai sen päivittämistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla opiskelijakuntaa ja lukion henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyö opiskelijoiden huoltajien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja muiden tarvittavien viranomaistahojen kanssa tukee suunnitelman laatimista ja toteuttamista.

Suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista tulee sisältää seuraavat asiakokonaisuudet:

- menettelytavat rike- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämismenettelyt, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt
- periaatteet hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattamiseen kurinpitokeinoja käytettäessä
- henkilökunnan perehdyttäminen ja osaamisen varmistaminen kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä
- suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista tiedottaminen eri tahoille
- yhteistyö eri viranomaistahojen ja huoltajien kanssa
- menettelytavat suunnitelman seurantaan sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten.

Suunnitelma voi sisältyä paikalliseen opetussuunnitelmaan, tai se voi olla erillinen.

Paikallinen tarkennus

Kauniaisten lukion laatima suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja menettelytavoista laaditaan yhteistyössä lukion henkilöstön, opiskelijoiden ja mahdollisten muiden tahojen, kuten huoltajien, sosiaali- ja terveydenhuollon ja muiden viranomaistahojen kanssa. Opiskelijakuntaa ja lukion henkilöstöä kuullaan ennen suunnitelman hyväksymistä. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus kommentoida suunnitelmaa hyvissä ajoin ennen sen hyväksyttämistä.

Erillinen kurinpitosuunnitelma sisältyy liitteenä Kauniaisten lukion opiskeluhoitosuunnitelmaan.

4.5 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä

Kaikkien opiskelijoiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Opiskelijan kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan lukio-opetuksessa huomioon. Jokaisen opiskelijan kieli- ja kulttuuri-identiteettejä tuetaan monipuolisesti. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan perustuslain mukaista oikeutta jokaisen omaan kieleen ja kulttuuriin. Opiskelijaa ohjataan tiedostamaan omat kielelliset ja kulttuuriset oikeutensa eri tilanteissa.

Tavoitteena on ohjata kaikkia opiskelijoita arvostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta sekä edistää kaksi- ja monikielisyyttä ja siten vahvistaa jokaisen opiskelijan kielellistä tietoisuutta ja metakielellisiä taitoja. Lukio-opiskeluun voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita.

Lukiokoulutuksessa oppilaitoksen opetuskieli on joko suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Lisäksi osa opetuksesta voidaan lukiolain (714/2018) 14 §:n 1 momentin mukaisesti antaa muulla kuin edellä mainitulla opiskelijan omalla kielellä. Paikalliseen opetussuunnitelmaan tulee tällöin kirjata, missä oppiaineissa, minkä verran ja millä tavoin edellä mainittuja kieliä käytetään opetuksessa tai opiskelussa.

Paikallinen tarkennus

Kauniaisten lukiossa kunnioitetaan jokaisen oikeutta omaan kieleen ja kulttuuriin. Opiskelijoiden omaa kulttuuri-identiteettiä tuetaan ja monikulttuurisuutta arvostetaan. Kaikki oppilaitoksen toimijat ovat vastuussa yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumisesta koulun tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman mukaisesti.

Saamelaiset ja saamenkieliset

Saamelaisopiskelijoiden opetuksessa otetaan huomioon, että saamelaiset ovat alkuperäiskansa, jolla on oma kieli ja kulttuuri. Saamelaisopiskelijoiden lukio-opetuksen erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönnsä sekä rakentaa omaa identiteettiään. Lukio-opetus voi tukea myös menetetyn alkuperäiskielen uudelleen oppimista ja kielen elvyttämistä. Lukio-opetus edistää oman historian, kulttuurin ja usean valtion alueelle ulottuvan saamelaisyhteisön tuntemusta sekä tietoisuutta saamelaisista yhtenä maailman alkuperäiskansoista ja antaa mahdollisuuksia perinteisen tiedon oppimiseen. Lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia saamen kielen ja saamenkielisiin korkea-asteen opintoihin Suomessa ja naapurimaissa.

Suomessa puhuttuja saamen kieliä – inarinsaamea, koltansaamea ja pohjoissaamea – voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan äidinkielen ja kirjallisuuden

oppimääränä. Saamen kieltä voidaan opettaa myös vieraan kielen eripituisina oppimäärinä tai lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Saamen kieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta saamen kielellä. Saamea äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen kieltä tai ruotsin kieltä joko erillisen saamenkieliselille tarkoitetun oppimäärän tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Saamelaisille opiskelijoille, joilla ei ole ollut mahdollisuutta oppia saamea omassa ympäristössään, voidaan tarjota saame vieraana kielenä -opetusta. Opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Saamen kieli voi olla lukio-opetuksen opetuskieli, ja perusopetuksessa saamenkielistä opetusta saaneille opiskelijoille pyritään turvaamaan saamenkielisen opetuksen jatkuminen myös lukiossa. Saamenkielisen opetuksen erityisenä tavoitteena on opiskelijoiden tukeminen heidän kasvamisessaan kaksikielisyteen. Opetus tukee myös saamelaiden yhdenvertaisia opiskelu- ja toimintamahdollisuuksia sekä saamen- että suomenkielisessä yhteisössä. Saamenkielisessä opetuksessa eri oppiaineiden opetus ja opiskelu tukevat saamen kielen taitojen kehittymistä. Saamenkielisessä opetuksessa noudatetaan lukion opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon saamelaisen kulttuurin erityispiirteitä. Opetuksessa painotetaan saamelaiden oman historian sekä saamelaisyhteisön perinteisten elinkeinojen, perinteisen tiedon, saamelaisalueen luonnon sekä saamelaisen musiikki-, kertoma- ja käsityöperinteen tuntemusta. Opetuksen resursseina käytetään lähiympäristöä, sukuyhteisöä, saamenkielistä mediaa ja aktiivisia yhteyksiä muille saamelaisalueille.

Saamen opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Romanit

Romaniopiskelijoiden opetuksessa tulee ottaa huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Lukio-opiskelun erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä rakentaa yhteiskunnallista osallisuuttaan ja omaa identiteettiään. Tavoitteena on lisäksi edistää romaniopiskelijoiden siirtymistä jatko-opintoihin.

Romanikieltä voidaan opettaa lukiossa lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaisesti äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Romanikieltä voidaan opettaa myös lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Romanikielen lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia sekä kielen elvyttämiseen että romanikielen korkea-asteen opintoihin. Romanikielen opetus lukiossa vahvistaa romaniopiskelijoiden identiteettiä ja antaa heille mahdollisuuksia käyttää kieltään ja ilmaista itseään siten, että huomioidaan heidän kotoaan, yhteisöstään ja perusopetuksesta saamansa taidot ja tiedot sekä heidän oma halunsa ilmaista identiteettiään. Opetus edistää romaniopiskelijoiden oman historian ja kielen tuntemusta sekä tietoisuutta romaneista Suomessa ja muissa maissa. Romanikielen opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena. Opiskelussa voidaan hyödyntää lähiympäristöä, romaniyhteisöä ja romanikielistä mediaa.

Viittomakieliset

Viittomakielisten lukiokoulutuksen erityisenä tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden viittomakielistä identiteettiä sekä opettaa heitä arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan

tasa-arvoisena enemmistökielen ja -kulttuurin rinnalla. Viittomakieltä käyttävät opiskelijat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Viittomakielisten opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan lukion yleisiä kasvatus- ja oppimistavoitteita soveltaen niitä viittomakieliseen kulttuuriin ja viestintään. Opetuskielenä voi olla suomalainen tai suomenruotsalainen viittomakieli, jolloin suomea tai ruotsia käytetään luku- ja kirjoituskielenä. Viittomakieliä tai niistä johdettuja kommunikaatiomenetelmiä voidaan käyttää myös suomen- tai ruotsinkielisen opetuksen rinnalla. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään viittomakielisiä tulkki- ja yhteiskuntapalveluja. Tavoitteena on myös viittomakielisestä kulttuurista ja toimintatavoista poikkeavan äänimaailman sekä kuulevien kulttuurin ja toimintatapojen tiedostaminen ja oppiminen niin, että joustava toimiminen kahden tai useamman kulttuurin piirissä on mahdollista. Viittomakieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta viittomakielellä. Viittomakieltä äidinkielenä opiskeleville opiskelijoille opetetaan suomen tai ruotsin kieltä joko erillisen viittomakielisille tarkoitetun oppimäärän mukaan tai suomen kieli ja kirjallisuus- tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan.

Koska suomalainen viittomakieli ja suomenruotsalainen viittomakieli ovat vähemmistökieliä, opetuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota mahdollisimman rikkaan viittomakielisen opiskeluympäristön luomiseen. Viittomakielestä ei ole olemassa yleisesti käytössä olevaa kirjoitusjärjestelmää, joten henkilökohtaisen kielellisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu. Opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia viittomakieliseen viestintään ja tiedonsaantiin. Opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa ja etäopetuksena.

Viittomakielisiä opiskelijoita on tiedotettava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Muut monikieliset opiskelijat

Muiden monikielisten opiskelijoiden opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden ja paikallisen opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita ja periaatteita huomioiden opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat, kuten suomen/ruotsin kielen taito, äidinkieli, suomalaisen lukiokoulutuksen ja opiskelukulttuurin tuntemus sekä aikaisempi koulunkäynti. Opetus ja opiskelu lukiossa tukevat opiskelijan opetuskielen hallintaa, monikielistä identiteettiä, oman kieli- ja kulttuuritaustan arvostusta sekä kasvua kulttuurisesti monimuotoisen yhteiskunnan aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Opiskelijalle, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen tai ruotsin kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen/ruotsin kielen taito ei anna riittäviä edellytyksiä suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan opettaa lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan myös opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppimääränä lukiolain (714/2018) 15 §:n mukaan. Koulutuksen järjestäjä päättää, miten suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus, omakielinen opetus ja opiskelijan oman äidinkielen opetus järjestetään ja milloin sitä on tarkoituksenmukaista toteuttaa useiden oppilaitosten yhteistyönä.

Opiskelijoita on informoitava heidän opiskelumahdollisuuksistaan ja tukijärjestelyistä lukiossa sekä heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Jos opiskelija on suorittanut lukiokoulutuksen kursseja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävässä lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa, ne voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin.

Paikallinen tarkennus

Jokaisen opiskelijan kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan monipuolisesti. Opetus järjestetään niin, että se parhaalla mahdollisella tavalla tukee opiskelijan monikielistä identiteettiä, oman kieli- ja kulttuuritaustan arvostusta sekä kasvua kulttuurisesti monimuotoisen yhteiskunnan aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Opiskelijoita ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan perustuslain mukaista oikeutta jokaisen omaan kieleen ja kulttuuriin. Opiskelijoita ohjataan tiedostamaan omat kielelliset ja kulttuuriset oikeutensa eri tilanteissa. Opiskelijoita myös informoidaan heidän opiskelumahdollisuuksistaan ja tukijärjestelyistä lukiossa sekä heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.